

KAN GRUPLARI VE GENETİĞİ LÂBORATUVARININ 1980-1984 YILI ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN BİLGİ ÖZETİ

Dr. Faruk DOĞRUL (*)

Son on yılda yarış alanlarımızda koşmakta olan safkan Arap atlarına İngiliz kanı karıştırıldığı yolunda artan şüpheler üzerine konunun, objektif verilere dayanan Kan Grubu Analizleri ile aydınlatılması düşünülmüş ve bu görev Makamın 22.5.1975 gün ve 706 sayılı olurları ile kurumumuz Kan Grupları ve Genetiği Lâboratuvarına verilmiştir.

Atlarda kan grubu analizleri yasal olarak 1980 yılında başlamış ve öncelikle devlet haralarında bulunan safkan aygır, kısarak ve taylar ile aygır depolarında bulunan safkan aygırların kan tipleri saptanmıştır.

Atlarda kan grubu analizleri :

- 1 — Kan tiplerinin saptanması (bir nev'i kimlik kartı oluşturulması)
- 2 — Tescil işlemleri için tayların belgelerinde bildirilen secerelelerinin doğrulanması gibi, 2 yönde yapılmaktadır.

Kan tipi saptanması için yalnızca ilgili atın kanı, secerenin doğrulanması için ise tayın kanı ile beraber ana ve babasının kanları da

(*) Etilik Vet. Kont. ve Araş. Enst. Kan Grubu Lâb. Şefi

muayene edilmektedir. Babanın, aynı şekilde ananın daha önce kan tipleri saptanmış ise, bunların kanını tekrar muayene etmek yerine kan tipi kayıt numaralarının bilinmesi yeterli olmaktadır.

Kan tipi yönünden yapılan muayenelerde kan tipi saptanan her at için ayrı bir Kan Tipi Kayıt Numarası verilmekte ve muayene sonucu olarak ilgililere bu numaralar bildirilmektedir.

Kan grupları ve genetiği lâboratuvarının yasal olarak çalışmaya başladığı 1980 yılından bu yana toplam 1321 baş safkan Arap atının kan tipi saptanmış, bunlar arasında 653 ü kamuya, 169 u da kişilere ait olan toplam 822 tayın seceresi kontrol edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Kan tipi saptanan at ve kan grubu muayenesi ile seceresi olumlu ve olumsuz bulunan tayların yıllara göre dağılımı.

Yıl	Kan tipi saptanan at sayısı	Kan grubu muayeneleri ile				% Kişiyeye ait	% Kişiyeye ait
		Seceresi olumlu bulunan taylar	Seceresi olumsuz bulunan taylar	Kamuya ait	Kişiyeye ait		
1980	487	88	26	—	—	1	3,7
1981	237	188	22	—	—	2	8,3
1982	166	96	36	—	—	1	2,7
1983	190	118	34	—	—	9	20,9
1984	241	163	35	—	—	3	7,8
Toplam	1321	653	153	—	—	16	9,4

Kan grubu muayene sonuçlarına göre, kamuya ait 653 tayın kan grubunun belgelerinde ana ve babası oldukları bildirilen kısır ve aygırların kan gruplarına uydukları, kişilere ait 169 taydan 16 sınıfın kan grubunun ise belgelerine göre babaları olmaları gereken aygır-

ların kan grublarına uymadıkları görülmüştür (% 9,4). Bu durum, söz konusu 16 tayın seceresinin hatalı olduğunu ve belgelerinde babaları olarak gösterilen aygırların soyundan gelmediklerini göstermektedir. Kişilere ait yılda ortalama 35-40 tayın seceresinin kontrol edilmiş olmasına rağmen her yıl kabarık sayıda hatalı secere gösteren taylara rastlanması bize, Kan Grubu Analiz Lâboratuvarının kurulmasının haklı nedenlerini açıkça ortaya koymaktadır.

Hatalı secere gösteren tayların belgeleri incelendiğinde, kısrakların çoğunun merkezlerden uzak olan aşım duraklarında aşılınmış oldukları görülmektedir. Bugün soylu bir atın fiyatının milyonları aştığı düşünülürse, bazı yetiştiricilerin yanlış yollara baş vurma olasılığı kabul edilebilir. Ancak kan grubu muayenesi ile hatanın rahatlıkla ortaya çıkarılması ve seceresi hatalı olan bir taya, pedigri verilmemesi bu hatanın bedelini oldukça ağırlaştırmaktadır. Bu konuda öncelikle yetiştiricilerin eğitilmesi gerekmektedir. Beraber kamu görevi yapan Veteriner Hekimlerin belgeleri düzenlemede daha dikkatli davranmaları, aşım duraklarında çalışan görevliler üzerinde denetimlerini artırmaları, aşım belgelerini anında doldurmaları ve aygır isimlerinin doğru olarak yazılmalarını sağlamaları bu tür hataların oranını azaltacağı görüşündeyiz.